ብድሯን ያልከፈለች ወፍ እና ሆዳሙ ጅብና ሌሎች የአያ ጅቦ ታሪኮች ላይ የቀረበ የጭብጥ ትንተና

በዓለም ከበደ

በኢትዮጵያ ቋንቋዎችና ስነ ጽሁፍ ክፍል ትምህርት ለአርትስ ባችለር ዲግሪ ማሟያ የቀረበ ጽሁፍ

አዲስ አበባ ዩኒቨርስቲ
ሰኔ 2001

ብድሯን ያልከፈለች ወፍ እና ሆዳሙ ጅብና ሌሎች የአያ ጅቦ ታሪኮች ላይ የቀረበ የጭብጥ ትንተና

በዓለም ከበደ

በኢትዮጵያ ቋንቋዎችና ስነ ጽሁፍ ክፍለ ትምህርት ለአርትስ ባችለር ዲግሪ ማሟያ የቀረበ ጽሁፍ

አማካሪ
አቶ ጥላሁን ተሊላ

አዲስ አበባ ዩኒቨርስቲ
ሰኔ 2001

ማውጫ

ምዕራፍ አንድ **ገጽ**

1. መግቢያ -- 1

1.1. የጥናቱ ደራ -- 2

1.2. የጥናቱ ዓላማ -- 2

1.3. የጥናቱ ጠቀሜታ -- 2

1.4. የጥናቱ ክልል -- 2

1.5. የጥናቱ ዘዴ -- 3

ምዕራፍ ሁለት

2. ክለሳ ድርሳን -- 4

2.1. የተዛማጅ ጽሁፍ ቅኝት -- 4

2.2. ንድፈ ሀሳባዊ መሠረቶች -- 7

2.2.1. የልጆች ስነ ጽሁፍ ምንነት -- 7

2.2.2. የልጆች ስነ ጽሁፍ ባህሪያት ------------------------------------- 8

2.2.3. የልጆች ስነ ጽሁፍ ገፀባህሪያት ---------------------------------- 10

2.2.4. የጭብጥ ምንነት -- 11

2.2.5. የጭብጥ አወጣጥ ቴክኒክ -- 11

2.2.6. የስነ ግጥም ምንነት -- 14

ምዕራፍ ሦስት

3. <u>በብድሯን ያልከፈለች ወፍ</u> እና <u>በሆዳሙ ጅብ እና ሌሎች የአያ ጅቦ ታሪኮች</u> ላይ የቀረበ የጭብጥ ትንተና ተመሳስሎ --------------------------------16

ምዕራፍ አራት

4. ማጠቃለያ -- 27

ምዕራፍ አንድ

መግቢያ

አንድ ጽሁፍ ሲፃፍ የአንባቢው ወይም የተደራሲው ማንነትና የአስተሳሰብ ደረጃ በሚገባ ሊጤን ይገባዋል፡፡ ይህም ሲባል ደራሲ የሚጽፈውን ጽሁፍ ሁሉ በራሱ ገጠመኝና የእውቀት ደረጃ ብቻ የሚጽፍ ከሆነ የጽሁፉ የመነበብ እድል ያነሰ ይሆናል፡፡

ለህፃናት የሚፃፉ ጽሁፎች አብዛኛውን ጊዜ የሚፃፉት በአዋቂ ሰዎች ሲሆኑ በውስጣቸውም ማኅበረሰቡ ለልጆቹ ማስተላለፍ ስለሚፈልገው ጉዳይ ወይም በሕይወቱ ውስጥ ትልቅ ቦታ ለሚሰጡት እሴቶቹ ቀጣይነት እንዲኖረው በመፈለግ ለልጆቹ (ለሕፃናት) ተመራጭ በሆነው ዘውግ በተረት መልክ በመቅረጽ ስለባህሉ፤ ሥነ ምግባሩ፤ ወዘተ ለልጆቹ ያቀርባል፡፡ ይህም ልጆች በብዛት በተረቶች ስለሚሳቡና ስለሚዝናኑ ማስተማር የፈለገውን ነገር በቀላሉ ለልጆት ትምህርት በማይመስል መልኩ ለማቅረብና ለማስረጽ ስለሚረዳው ነው፡፡ ይህም የተሳካ ይሆን ዘንድ የህፃናቱ የአእምሮ ብስለት ደረጃ ያገናዘቡ እና ጉዳዩን የማቅረቢያ (የመባያ) መንገዱም ቢሆን ህፃናቶቹ በደንብ በሚያውቃቸው በሚወዷቸው በጨዋታቸውም ወቅት በሚጠሯቸው ነገሮች መሆን ይኖርባቸዋል፡፡

በሀገራችንም በተለያዩ ጊዜያት በተለያዩ ደራሲያን ለህፃናት ተብለው የተፃፉ በርካታ መፃህፍት አሉ፡፡ በዚህ ጥናት ውስጥ የምናየው ግን በ2000 ዓ.ም በዓለም እሸቱ የተፃፈውን <u>ሆዳው ጅብና ሌሎች የአያ ጅቦ ታሪኮች</u> እና በ2001 ዓ.ም በውድአላት ገዳሙ የተፃፈውን <u>ብድሯን ያልከፈለች ወፍ</u> በተሰኙት የተረት መፃህፍት ይሆናል፡፡

1.1 የጥናቱ ደራ

በእነዚህ በአለም እሸቱ እና በዉድአላት ገዳሙ የተፃፉ የህፃናት ስነ-ጽሁፍ ስራዎች ማለትም ሆዳሙ ጅብ እና ሌሎች የአያ ጅቦ ታሪኮች በአለም እሸቱ እና ብድሯን ያልከፈለች ወፍ በዉድአላት ገዳሙ መፃህፍት ላይ ጥናታዊ ጽሁፍለመስራት አነሳሽ የሆኑ ሁለት አንኳር ምክንያቶች አሉ፡፡ ከእነዚህ የመጀመሪያው ደራሲዎቹ ማነበረሰቡ ባለማወቅም ሆነ በማወቅ ብዙም ግምት ባልሰጣቸው የህፃናት ተረቶች ላይ ትኩረት ማድረጋቸው ሲሆን ሌላኛው ደራሲ ውድአላት ገዳሙ መጽሀፏ ውስጥ ተረትን ለህፃናት በግጥም ማቅረቧ የበለጠ ለልጆች ማራኪ የመሆን አጋጣሚ ካለው በጥናት ለማረጋገጥ ነው፡፡

1.2 የጥናቱ ዓላማ

የዚህ ጥናት ዓላማ 2001 ዓ.ም ውድአላት ገዳሙ ባሳተመችው ብድሯን ያልከፈለች ወፍ በተሰኘው የተረትና የግጥም መድብል እና በ2000 ዓ.ም አለም እሸቱ ባሳተመው ሆዳሙ ጅብና ሌሎች የአያ ጅቦ ታሪኮች ላይ ያለውን የጭብጥ ተመሳስሎ ማሳየት ነው፡፡

1.3 የጥናቱ ጠቀሜታ

-ስለልጆች ሥነጽሁፍ ባህሪያት መጠነኛ ግንዛቤ ስለሚሰጥ

-ሁለቱ መፃህፍት ያላቸው ርዕሰ ጉዳዮች በጥናት ተደግፌው ግልጽ ይሆናሉ፡፡

-በሁለቱ መፃህፍት ውስጥ መልዕክት (ጭብጡን) ለማስተላለፍ የተጠቀሙባቸውን ገፀ ባህሪያት ስለማሳወቅ፤

1.4 የጥናቱ ክልል

የዚህ ጥናት ክልል በተመረጡ የደራሲ ውድአላት ገዳሙ ብድሯን ያልከፈለች ወፍ እና በደራሲ ዓለም እሸቱ ሆዳሙ ጅብና ሌሎች የአያ ጅቦ ታሪኮች በተሰኙት ሁለት መፃህፍት ላይ ነው፡፡

1.5 የጥናቱ ዘዴ

ይህ ጥናታዊ ጽሁፍ የሚከተለው ሁለቱን መፃህፍት የጭብጥ ትንተና ለመስጠት መፃህፍቶቹን ደጋግሞ ማንበብና መፃህፍቶቹ ከሚያስተላልፉት መልዕክት አንፃር የጭብጥ ትንተና በማድረግ ነዉ፡፡

ምዕራፍ ሁለት

2. ክለሳ ድርሳን

2.1.የተዛማጅ ጽሁፎች ቅኝት

በዲ.ማ.ጽ ደረጃ ተዘጋጅተው በቤተ መፃህፍት የተገኙ የልጆች ስነ-ጽሁፍ አፃፀፍ
ላይ ትኩረት ያደረጉ ጥናታዊ ጽሁፎች ናቸዉ፡፡በተደረገው ቅኝትም ሁለት ከልጆች ስነ-ጽሁፍ ጋር የተየያዙ ጥናቶችን ለመመልከት ተችሏል፡፡

የመጀመሪያው ከዚህ ርዕስ ጋር የቅርብ ዝምድና ያለው ጥናታዊ ጽሁፍ በዳንኤል
ነጋሽ ዋጋዬ (1996 ዓ.ም) "የልጆች ልብ ወለዶች ምሳሌነት" በሚል ርዕስ የተዘጋጀ የልጆች ልቦለድ ጽሁፍን አፃፃፍ በተመለከተ የቀረበ ጥናታዊ ጽሁፍ ሲሆን ጥናቱ ዓላማ አድጎ በተነሳቸው ሦስት ዓበይት ነጥቦች በመነሳት ጥናቱን አካሂዷል፡፡

1. ለትንተና የቀረቡ መፃህፍትን መሠረት በማድረግ "የልጆች ልብ ወለድ አፃፃፍ" መሠረታዊ የልጆች ሥነ-ጽሁፍ ባህሪያት አገኛኘትን ማሳየት
2. የልጆች መፃህፍት ደራሲ ሊኖሩት የሚገቡትን ሁኔታ ማሳየት
3. በመፃህፍቱ ገላጭ ስዕሎችን ከታሪኩ ጋር ያላቸውን ዝምድና መመልከት

ከላይ የተጠቀሱትን ዓላማ ይዞ የተነሳው ጥናት አጥኚው በትንተና ወቅት ያሳያቸው በተመረጡት አምስት የህፃናት ልቦለድ ውስጥ እያንዳንዱን ልቦለድ እንደ ማጣቀሻ በመውሰድ የልጆች ስነ-ጽሁፍ ባህሪያት አገኛኘትን በጥናቱ ውስጥ ጀብድ፤ ድንቃያ፤ ደሴስሜት፤ በማለት በመከፋፈል አቅርቧል፡፡

በሁለተኛነት ይዞ የተነሳው ዓላማ የልጆች መፃህፍት ደራሲ ሊኖሩት የሚገቡትን ሁኔታዎች ማሳየት ለሚለው ዓላማ የህፃናት መፃህፍት ደራሲያን ሊያገናዝቧቸው የሚገቡ አያሌ ጉዳዮች እንዳሉ ጠቁሟል፡፡ አያይዞም ርዕሰ ጉዳዩ ገፀባህሪ፤ መቼት፤ የአፃፃፍ ስልት የቃላት አጠቃቀም በሙሉ ከልጆች የአተያይ አቅጣጫ የተስማሙ መሆን እንዳለባቸዉ አስፍሯል፡፡

ከላይ እንደተጠቀሰው የልጆች ልቦለድ በተለያዩ ቅርጾች ሊቀርብ የሚችል የሥነ-ጽሁፍ አንዱ ዘርፍ የሆነና ከልጆች የዕድሜ ፤ ገጠመኝ ፤ የግንዛቤ ደረጃ እና ከልጆች አተያይ በመነሳት የሚዘጋጅ የስነ ጥበብ ውጤት መሆኑን ጠቅሶ የልጆች ልቦለድ የራሱ የሆነ ደራሲ የራሱ የሆነ ተደራሲ እንዳለው ሁሉ የራሱ ባህሪያትም አሉት በማለት ስለልጆች ልቦለድ ባህሪያትም አያይዞ አቅርቧል፡፡

በተጨማችም የአዋቂ የፈጠራ ሥራ ደራሲያን ሦስቱን የህጻናት ስነ-ጽሁፍ ባህሪያት መስፈርቶችን አሟልተዉ እስከ ጻፉ ድረስ የልጆችን ድርሰት መጻፍ ይችላሉ፡፡

በመፃህፍቱ ውስጥ ገላጭ ስዕሎች ከታሪኩ ጋር ያላቸውን ዝምድና ማመላከትን እንደ ሦስተኛ ዓላማ አድርጎ የተነሳ ሲሆን ይህንንም በአምስቱ መፃህፍት ውስጥ በብዛት ገላጭ ስዕሎችን ለዋናው ገፀባህሪ በማድረግ ታሪኩን ከመንገር ይልቅ በዐይን ለማሳየት እንደቻለ በጥናቱ ውስጥ የተለያዩ ምሳሌዎችን ከልብወለዶቹ በመጥቀስ አሳይቷል፡፡

በተጨማሪም ይህ አጥኚ ልጆች (ህፃናት) በሚሉ መጠሪያዎች ላይ ያለውን የተምታታ (ግልጽ ያልሆነ) ግንዛቤ ጥርት ለማድረግ ጥናት አድርጎ የተለያዩ ብያኔዎችን ከተለያዩ መረጃዎች በመጥቀስ አቅርቧል፡፡ ይህም

ሕፃን/ናት/ በቁሙ ፣ዐራስ ጨቅላ ጡት ያልተወ ፣ራሱን ያልቻለ፣ ታናሽ ፣ለጋ፣ ርጥብ ወንድ፣ ሆነ ሴት፣ ያደገውም ቢሆን እስኪባልቅ ድረስ ሕፃን ይባላል፡፡ / ባለቀ፣ የባለቀ ያደገ፣ ያለቀ ለዘር የበቃ/ ኪዳነ ወልድ ክፍሌ 1948፤ 359/

አምሳሉ አክሊሉና የሞስባክ አማርኛ እንግሊዝና መዝገበ ቃላት

ጨቅላ ህፃን 1. ዕድሜው እስከ አምስት ዓመት አካባቢ የሚደርስ ልጅ

ልጅ 2. በዕድሜው ያልገፋ ወጣት

ወጣት እድሜው ከ18-30 ዓመት የሆነ ሰው

(አምሳሉና ሞስባክ 1994 10፤36)

እነዚህን ብያኔዎች በማየት በጥናቱ ውስጥ ልጅ ብሎ ያቀረበው ከአምስት ዓመት እስከ አሥራ ስምንት ዓመት ያለውን ዕድሜ እንደሆነ ጨምሮ ጠቅሷል፡፡ ስለዚህ በዚህ ጥናት ውስጥ አጥኚው ዓላማ አድርጎ ከተነሳው ነጥብ አኳያ በሚገባ ጥናት ያደረገ ሲሆን ደካማ ጎን ተብሎ የሚጠቀስ ነጥብ እምብዛም አልታየበትም፡፡

ሌላው በልጆች ስነጽሁፍ ላይ ክብካብ አስፋው (1996 ዓ.ም) "ሂዩመር፤ አድቬንቸርና ፈንታዚ በተመረጡ የህፃናት ሥነ ጽሁፍ ደራሲያን ሥራዎች ውስጥ" በሚል ርዕስ የቀረበ ጥናት ነው፡፡

አጥኝዋ በዓላማነት የቀረፀችው በተመረጡ የልጆች ሥነ-ጽሁፍ ደራሲያን ሥራዎች ላይ ሥነ-ጽሁፋዊ ትንታኔ ማቅረብ ነው፡፡ ታሪኮቹም በውስጣቸው የልጆች ሥነ-ጽሁፍ ዐበይት ባህሪያት የሚባሉትን ሂዩመር ፣ አድቬንቸርና ፋንታዚን አካተዋል ወይ? ባህርያቱን ቢያካትቱ ደራሲያኑ የተጠቀሙበት ቋንቋ ብቃት ምን ያህል ነው? ከትንታኔዎቹ በመነሳት ምን የመፍትሄ እርምጃ መወሰድ አለበት የሚሉትን ጥያቄዎች ለመመለስ የተጠና ጥናት ነው በሚል አስፍራለች፡፡

ጥናቱ ከዓላማው አንፃር ሲገመገም

በጥናቱ ውስጥ ለጥናቱ በመረጃነት ከሰበሰበቻቸው ስምንት ደራሲያን ስራዎች የሆኑ አሥራ አንድ ያህል ታሪኮች ባላቸው የልጆች ሥነ-ፅሁፍ አይነተኛ ባህሪ ተደልድለው በአጭር በአጭሩ ተተንትነዋል፡፡ በምሳሌነትም የተመረጡ መፃህፍት፣ የተመረጠው ታሪክ፣ ደራሲ፣ የታተሙበት ዘመን፣ ገጽ፣ በሠንጠረዥ ግልጽ በሆነ መልኩ አስፍራ በሠንጠረዥ ካሠፈረችው ውስጥ ደግሞ በቁጥር የተወሰነውን መርጣ ለሂዩመር፣ ለአድቬንቸር፣ ለፈንታዚ ትንታኔ ማቅረቢያነት በማድረግ ሥነጽሁፋዊ ትንታኔን በሚገባ አቅርባለች፡፡ ስለዚህ እንደቀደመው አጥኝ ሁሉ ይህችም አጥኝ ከዓላማዋ አኳያ በጥናቷ ውስጥ ያካተተችው ነጥብ ባለመኖሩ ደካማ ጎን ለማውጣት አስቸጋሪ ነው፡፡

በአጠቃላይ በተዛማጅ ጽሁፍ ቅኝት ለማየት የተሞከረዉ ሁለት ጥናቶችን ነው፡፡ ይህም የሆነበት ምክንያት ይህ ጥናት በልጆች ሥነ ጽሁፍ ላይ ብሎም በተረት ላይ ያተከረ በመሆኑ ከዚህ ርዕስ ጋር ተዛማጅ የሆነ ከእነዚህ ውጭ የጥናት ወረቀት ሊገኝ ባለመቻሉ ቅኝቱ በእነዚህ በሁለቱ ጥናቶች ላይ ብቻ እንዲወሰን አድርጎታል፡፡

2.2 ንድፈ ሃሳባዊ መሰረቶች

2.2.1. ¾MÐ‹ e'îG‹õ U"'ƒ

¾lí"ƒ e'-îሁ‹õ c=ባል ¾lí"ƒ" እድሜ " MUÉ SW[ƒ ›É`ነ ¾T›íñ ¾ðÖ^ É`c„‹" ማለታችን ነው። ይህም የፈጠራ ስራ እንደ ሌላው ¾e'îG‹õ ²`õ G‹K‹ Kw‰¨‹ }KÃ„ Sጠ"ƒ ÁKuƒ ²`õ '¨‹::

Marsha (1982 – 31) «¾lí"ƒ e'îሁ‹õ MxKÉU J' ›= MxKÉ e^ ¾ƒMl e'îG‹õ ²`õ '¨‹: eKJ'U እንደ አዋቂዎቹ ስነፅሁፍ ሁሉ ሊፃፍ # K='uw# K=}'}" # ሊታሰብና ሊደነቅ ይገበዋል።[1]» uTKƒ uSîGñ ¨‹eØ ›eõbM::

lí"ƒ" Kማe}T`U J' KT´""ƒ ¨ÃU ue'UÓባ^†¨‹ ›"Å‹ K¨‹Ø እንዲያመጡ ለመስበክ ¾T›íፉ ስነፅሁፎች ግባቸውን እንዲመ~ ¾nLƒ U`Ý LÃ ƒŸ‹[ƒ ማድ[Ó Ã•`ባቸዋM::

u²=lU LÃ Marshal (1982) " ¾îG‹ñ" SMእክት እንዲረዱ ለማድረግ s"s¨‹ nL~" ¾¯[õ}'Ñ` Y`¯~ KMÐ‹ }wK¨‹ }S`Ö¨‹ ¾ሚíፉ nLƒ" ›Ý ß` ›[õ} 'Ña‹" ÃÃ³K‹» የሚል የጋራ እምነት አለ።[2]" uTKƒ îÐM::

Ÿ²=lU uLÃ lí"ƒ ¾T›Á¨‹ቋ†¨‹ ቃላት እጅግ ውስን ከመሆናቸው የተነሳ KT›ÁÒØT†¨‹" KT›Á¿ƒ 'Ñ` G‹K‹ SÖ]Á (eÁT) LÃcÖ‹ Ã‹LK‹::

ስለዚህ ለህፃናት ፅሁፍ የሚያዘጋጅ ሰው የህፃናቱን የአእምa ›ÉTe ¾T›SØ" nLƒ" S`Ù SÖkU Ã•`በታል።

James steel Smith (1967 ፡15) "uSîGñ ¨‹eØ KUdK‹ qS# ›Kk # ¨ÃU }ðîS ¾T›K‹ƒ" nLƒ K=Á¨‹p Ã‹LM:: 'Ñ` Ó" }Ú[c }ÖnKK ¨ÃU ›un ¨ÃU }²Ò" ላÃ[Ç Ã‹LM[3]" ብሎ የህፃናት የቃላት እውቀት ደረጃ በጣም ውስን እንደሆነ ›eõbM:: ህጻናት አንድን ድርጊት ወይም አንድን እቃ ለመግለጽ ከአንድ በላይ አማራጭ ቃላትን መÖቀምን አይችሉም።ይህም የቃላት እዉቀታቸዉ ዉስን በመሆኑ ነዉ።

2.2.2. ¾MÐ‹ e’îG‹õ vl]Áƒ

ለልጆች የሚቀርቡ የስነፅሁፍ ስራዎች ለአዋቂ ŸT›k`u‹ e’-îG‹ö‹ የሚለይባቸው መሠረታዊ ባህሪያት አሉት፡፡ እነዚህ ባህሪያት ህፃናቱ በስነፅሁፉ እንዲሳቡና እንዲማረኩ የማድረግ ባህ] ›L†¨‹::

ህፃናቱ በሚቀርብላቸው ታሪክ ውስጥ እነዚህን ባህሪያት አመጣጣቸው የተነሳ ታሪኩን በሚገባ Ã²¨‹ KKL c¨‹ ›”ÉU dÁek\ uÉÒT› Sተረክ እንዲችሉ ÁÅ`Ò†ªM::   ²]G‹” ›ስó¨‹ (1992፥353) “H›¨‹S` ›ድቨንቸር እና ፊንታዚ ¾MÐ‹ e’-îG‹õ ›Ã’}— ገፅታዎች ናቸው ::”

ሂዩመር ፊንታንዚ እና አድቬንቸር በልጆች ስነፅሁፍ ውስጥ የሚገቡት ሆን ተብሎ ህፃናቱ በታሪኩ ውስጥ በሚያዩት ድርጊት ወይም በሚሰሙት ቃል መሳቅና መዝናናት እንዲችሉ ነው፡፡ ይህንን ለመፈጠርም የህፃናት ስነፅሁፍ ደራስያን በሚያቀርቧቸ¨‹ ታሪኮች ውስጥ የተለያዩ አጋጣሚዎችን በመፍÖ` Klí“~ እነዚህኑ ባህሪያት መቅረብ ይኖርባቸዋል፡፡

1.›Éy፦”†`

ይህ በልጆች ስነፅሁፍ ውስጥ በሚቀርበው ታሪክ ተዋናይ የሆነው ገፅ ባህሪ ከእንስሳት# ከሰዎች # lÃ¨ƒ ŸKL†¨‹ Ó›‹³” ’Ñሮ‹ Ò` ¾T›ÁÅ`Ñ¨‹ ¨‹Ñ›Á ¨ÃU ƒÓM”“ uƒÓK‹ ¾Tg’ñ” ›MÁU Sg’ñ” KTd¾ƒ ¾T›k`u‹ eMƒ ’¨‹:: Ñìvl]¨‹ Ÿ}Ökc‹ƒ ›ካLƒ Ò` uT›ÁÅ`Ñ¨‹ ƒ”p”p“ ÓwÓu፦ Ágንõ ¨ÃU ይg’ፍ ይሆን በማለት ህፃናት በመጓጓት ታሪኩን እንዲጨ`c‹ƒ ¾TÉ[Ó ባህሪም ይታይበታል፡፡

Ñìvl]¨‹ ¨ÃU Ñìvl]Á~ u›Éy፦”†^© É`Ñ›ƒ ¨‹eØ u›w³—¨‹ uT›Ñu‹uƒ ወቅት አዋቂ ሰዎች ወይም አሳዳጊአቸው የማይኖ\uƒ ›Ò×T› በመÖበቅ ’¨‹::²]G‹” ›có¨‹ (1996፥ 254)

> *uMÐ‹ e’îG‹õ Síl õƒ ¨‹eØ ›Éy፦”†` ¾T›ፈጠረው በተለያዩ ሁኔታዎች ነው፡፡ ከ›ካvu፦ `q SHÉ ከወላጆች ወይም ከአዋቂዎች ተለይቶ መጥፋት ከመኖሪያ ሰፈር ለ>`>` SÕ´ #በጉዞ ላይ ›”É ›ደጋ Å`ƒ Ÿ²፦Á ›UMÙ uÅl“ S SKe:: ›”É” ¾}Åuk ’Ñ` KTÓ–ƒ uõKÒ ScT^ƒ Øm„‡ “†¨‹:: uÉ`cቱ ¨‹eØ Ñì-ባህሪው እንዲህ ያሉ ሁኔታዎ‹ ¨‹eØ c፦Ñv ›”vu፦¨‹ MÏ }T]“ ›ÇÇ፦e Ñ× S™‹” ያÑ–ል፡፡ ገጠመኙ እንደታሪኩ ሁኔታ አዲስ ሰውን የማግ–ት አዲስ እንሳሳን የማወቅ አዱe ¡”ª’ ¾SÑ”²w c፦J” Ã‹LM:: አድቬንቸር ያለው ታሪኩ ድርጊትና እንቅስቃሴ የበዛበት የገፀባህሪያቱ ብልህትና ጥረት የሚታይበት መሆኑ ሰቀቀንና ጉጉት ÃðØ^M::*

1 ፈንታዚ

Ã l ከÅረሲ¨‹ ¾ÓM ðÖ^ uሚመነጩ በእውኑ አለም በሚታዩ ነገሮች ላይና በእውኑ አለም በማይታዩ ነገሮች ላይ ታሪኮችን በማዘጋጀት ህፃናቱን TeÅ’p“ TስÅመU LÃ ¾TÁተŸ‹` ’¨‹:: በ›w³—ው የሰው ልጅ ምኞት እና IMU ¨‹cØ ¾T›Ñ˜ ’¨‹::ፋንታዚ ÁKuƒ ¾MÐ‹ e’îG‹õ ¨ÃU S‹K‹ uS‹K‹ ፋንታዚ ¾J’ e’îG‹õ ሲ’uw ›”vu፡¨‹ uU“u‹ Á”” Ñ›²?“ Yõ^ ÃስLM:: uU“u‹U uS”Öp vM}Ñ–uƒ ጊ¦²?“ Yõ^ ÃÑ–M::

IMU ^c‹U u°¨‹’‹ ›KU ካ¾’¨‹ ከcማነው በአእምሮአችን ቀርፀን ካek[’¨‹ uSነሳት በእንቅልፍ አለም ውስጥ የምንመለከ}¨‹“ ¾U“Å`Ñ¨‹ ’¨‹::

በፋንታዚ ¨‹eØ ª’—ው ነገር ግዑዛን ነገሮች ወይም እንስሳት እፅዋት ¨²} ... ¾c¨‹” vl] }Lwc¨‹ c፡“Ñ\ c፡uK‹ c፡ÖÖ‹ c፡´“’‹ c፡Á´’‹ ¾SdcK‹ƒ” ¾T›ÁdÃ ’¨‹:: u²፡l ላÃ ²]G‹” ›ስó¨‹ (1996 ፡354) “ፋንታዚ በእውኑ አለም ሲፈፅሙ ሲሆኑ የሚታዩ ነገሮች የሚፈጸሙበት ምናባዊ ሁኔታ ነዉ እንሰሳት እንደ ሰው የሚናገ\በት እንደሰው ሲኖሩ የሚታዩበት የተፈጥሮ ገፀታዎችንና ግኡዝ ነገሮች የሰው ባህሪ ተሰጥተ†¨‹ ¾T›”kdkc‹uƒ ›KU” SõÖ` ¾T›‹M Øuw ’¨‹::”

3.ሂዩመር

lí“ƒ u}ðØ…†¨‹ Sdቅ Ã¨ÇK‹፤Á²Sƒ^K‹፤¾^d†¨‹” ¨ÃU ¾K?L¨‹” c¨‹ É`Ñ›ƒ“ ሁኔታ በማየት ደስታ የሚፈጥ\ “†¨‹:: Á¿ƒ” ወይም ያደረጉትን ድርጊት እያጋነኑ በመንገር የሚደሰቱ ናቸው::

lí“ƒ u^d†¨‹ u›ካvu፡Á†¨‹ uሚÑ‹ኙ አዋቂዎች፤ እንስሳት ወዘተ ድርጊት እንቅስቃሴ ሁኔታ ንግግር የደስታ ስሜት ይፈጥርባቸዋል:: ከእነሱ uእድሜ የሚበልጣቸው ሰዎች በመንገድ ሲሄድ ሲወድቁ አልያም ቀላል ጥያቄን c፡e~፤ጓደኞቻቸው በሆነ አጋጣሚ ሲወድቁ በጫዋታ ሲሸነፉ በዉe×†¨‹ የደስታ ስሜት ጭሮባቸው ይስቃሉ፤ ÃፍKkKnK‹:: Ÿ²፡l ¾MÐ‹ vl] uU”’duƒ ¨pƒ KMÐ‹ ¾T›íñ e’îG‹ö‹ u}KÁ¾ SMŸ‹ ¾H›¨‹S`

eT¦ƒ" ¾T›Á"ìv`l SJ" Ã•`v†ªM:: H›¿S` u}KÁ¾ ¾SŸc‰ SMŸ‹ }Ÿe„uƒ ¾}íð ¾MÐ‹ e'îG‹õ lí"~ ¾^d†¨‹" ›KUU J' የአዋቂውን አለም እንዲያስተውሉ በዚያም እንደዝናኑና እንዲደሰቱ ማድረግ Ã‹LM:: eK²፡lU Ñ‹ÇÃ ዘ]G‹" ›eó¨‹ ( 1996 -353) *"H›¿S` ðÑÓ ðÑÓ dpdp ŸT›Ác˜ É`Ñ›ƒ÷ አነጋገር እንቅስቃሴ÷ ƒ`›፡ƒ÷ ›Ò×T› ¨²} .. ¾T›S× Åሴ eT¦ƒ '¨‹" በማለት ገልፀውታል::*

2.2.3. ¾MÐ‹ e'îG‹õ ¨‹eØ ¾T›Ñ–‹ Ñì-vl]Áƒ

ለልጆች በሚቀረቡ የስነፅሁፍ ስራዎች ውስጥ በሚገኙ ታሪኮች ውeØ ¾T›Ñ–‹ Ñìvl]Áƒ ›w³–ው ሰው እንደT›Áስu¨‹ lí"~ w‰ SJ" ¾ላv†¨‹U ፡፡ uK?L SMŸ‹ lí"ƒ" w‰ uÑìvl]'ƒ Ákረu ›"É eነîG‹õ ¾lí"ƒ eነîG‹õ '¨‹ wK" Sð[ጅ ›"‹MU፤ ÃMቁ"U ¾lí"ƒ e'-îሁ‹õ ¨‹eØ uÑìvl]'ƒ K፡Ñu‹ ¾T›‹K‹ uተጨባጭ አለም ያሉ ልጆች አዋቂዎች የዱር እንስሳት#የቤት እንስሳት# እፅዋት# Ó®‹³" 'Ña‹ ›h"Ñ‹K‹„‹ ß^q‹ ¨²}..... ሊJ'‹ ይችላሉ ፡፡ እነዚህ የተለያዩ ህይወት ያላቸው ህይወት የሌላቸው በገሀዱ አለም ይኖራሉ ተብለው የሚታመኑ እና ያሉ በልጆች ስነ-îG‹õ ¨‹eØ ¾Ñìvl] T›" ¨eÅ¨‹ (ወክለ¨‹) ÃÑ–K‹::

ገጸባlሪያቱ ue'î%‹õ ¨‹eØ ÁKጥቅም እንዲሁ አይገቡም ታሪኩ uT›ðpÅ¨‹ ¨ÃU Å^ሲ¨‹ አስkÉሞ uወጠነው የታሪኩ ትልም ውስጥ K}c×†¨‹ vl] K}ðkÅL†¨‹ SŠƒ }Ñ» J'¨‹ ÃÑ–K‹::

ደራሲያኑ ¾lí"ƒ e'-ፅሁፍ ውስጥ እንስሳትን በገፀባህሪነት ከተጠቀመ በገሀዱ አለም ህብረተሰቡ ለእንስሳቱ ያላud†¨‹" vl] SW[ƒ ›É`Ô '¨‹ ፡፡ ÃlU ጅብ በገፀባህሪነት በታሪኩ ውስጥ ሲገባ በአብዛ–¨‹ eÓብግብእና ሆዳም የሆነን ገፀ ባህሪ ይጫወታል፡፡ ›"ud" ËÓ"" "Ñ‹e ›É[Ô Sሳ M# uÓ" ¾ªl ÙÖ፡ƒ" wM×wMØ # kua" }"¢K– # እርግብን የዋህ ወዘተ ..... አላwሶ SÝ¨ƒ ¾}KSÅ '¨‹::

eK²⁼l ulí“~ e’îG‹õ ¨‹eØU Å^ሲ¨‹ K⁼Áe}LMõ ¾ðKÑ¨‹” ሀሳብ በታሪክ ቀምሮ ከላይ የተጠቀሱትን ገጸvl]Áƒ uÑGÆ ›KU ካL†¨‹ vl] uS’dƒ Klí“~ }´“•ƒ SòÖ]Á ›É`ô ÃÖkUv†ªM::

2.2.4. ¾ßwØ U”’ƒ

T”—¨‹U É`cƒ ¾T›íፍuƒ ¾}K¾ ¯LT Ã•[ªM:: ¾Å^ሲ ዓላማም የማህበረሰቡን ምኞትና ፍላጎት እምነትና አስተሳሰብ ብሶትና ሀዘን ፍቅርና ደስታ ወዘተ በአጠቃላይ ለህይወት ያለውን አመለካŸƒ uØበw ከሽ• Kተደራሲ ማቅረብ ነው:: ይህን ሲያደረግ ታዲÁ e^¨‹ Kc¨‹ MÏ p`uƒ ÁK¨‹ SJ” ›Kuƒ:: በእርግጥ የሰው MÏ u`ካታ ፍላጎቶች ስላሉት የሁሉንም ¾c¨‹ MÏ õLôƒ ÁT፧LM ¾T›M ›ÖnLÃ ÉUÇT፧ vÃ•`U u}‰K መጠን ግን በሰው ልጅ ዘወትራዊ የዕለት ተዕለት አንቅስቃሴዎች ወይም ክንዋኔዎች ላይ ድርሰቱ ቢያተኩር የተሸለ ነው::

›T[TV (1968-78(ይህን ሀሳብ በተመለከተ እንዲህ wKªM:: “የአንድ ልቦለድ ድርሰት የታሪክ መዋቅር ቢሳካ ባለታሪኮቹ የሚገጥማቸውን Óßƒ uwMlƒ“ uq^Ø”ƒ ¾T›¨Ö‹ƒ ቢJ” s”s“ ›k^[w u⁼ማር¡ ታሪኩ የሰዎ‹” lÃ¨ƒ ¾T›’ካ lU’Ñ` ካK፧Kuƒ Å^e¨‹ uከ”~ ለõ…M KTKƒ ÁeÅõ^M:: ”

eK²⁼l u›”É MxKÉ ¨‹eØ Å^ሲ KTe}LKõ ¾ሚðልÑ¨‹ መልእክት ወይም ሀሳብ ጭwØ c⁼J” Ãl”” KTe}LKõ ¾T›ÖkUv†¨‹ ሌK፧‡ ¾MxKÉ ›ላv¨‹Á” “†¨‹፧ ’Ñ` ግ” Ãl Å^ሲ መልእክት (ጭwØ) dÃ•[¨‹ ¾MxKዱ” አላv¨‹Á” ueር¯ƒ eKÅ[Å[w‰ MxKÆ Ø\ ’¨‹ ሊvM ›Ã‹ልU::

2.2.5. የጭብጥ አወጣጥ ቴክኒኮች(የጭብጥ አገኛኘት ዘዴ)

አንድን ልቦለድ የሚየነቡ አንባቢዎች ሁሉ የተለያየ አስተሳሰብ፣ እምነት ፣የኗላ ታሪክ፣ የአእምሮ ብስለት እና የህይዎት ገጠመኝ ወይም ልምድ አላቸው:: ይህን ደግሞ በአንድ ልቦለድ ውስጥ የተለያዩ ጭብጦችን እንዲያዩ ሊያደርጋቸው ይችላል:: ስለዚህ ለአንዱ ግለሰብ ጭብጥ የመሰለው ጉዳይ ለሌላው ጭብጥ መስሎ ላይታየው ይችላል::

በመሆኑም ይህንን ልዩነት ለማጥበብ በምሁራን ዘንድ የጭብጥ አወጣጥ (አገኛኘት) ዘዴዎች ተብለው የሚታመኑ አሉ፡፡

“ጭብጥ” የተባለ ነገርም በእነዚህ ዘዴዎች ሲለካ ሚዛን የደፋ ሆኖ መገኘት አለበት፡፤ በዚህም መሠረት የጭብጥ አገኛኘ ዘዴ ተብለው የተዘረዘሩትና ቀጥሎ ባሉት ቁልፍ ነገሮች ላይ ትኩረት ማድረግ የአንድን ልቦለድ ጭብጥ ለማግኘት ይረዳል፡፡

ኪርሲዝነር በፃፈው (1991፡205) በሚለው መጽሀፍ ውስጥ እንዲህ ጠቅሶታል፡፡

1. “ ¾MxKÉ ርºe eለ ßwØ ›”Ç‹ õ”ß ይÖl TM ?[4]”
   ¾MቦKÉ `ºe eKßwÖ‹ ›”Ç‹ Gdw K=Áß` eKT›‹M ርእሱ ላይ ƒŸ‹[ƒ TÉ[Ó }Ñu= ’¨‹; uTKƒ ¾MuKÉ ßብØ” `ºc‹ ልÁdÃ እንደሚችል አስቀU×ⷨM

2. « }^ኪ¨‹ ¨ÃU ÑìvI]Á~ ßwÖ‹” ¾T›ÖI S‹ U”U” ’Ña‹ }“Ñ\; [5]»
   ›Mö ›Mö Å^ሲ¨‹ uMuKÉ e^ ¨‹eØ ¾Ñì vI]Á‹” ›”Åuƒ uSÖkU ¾^c‹” Ñለፃ የሚያደርግበት ጊዜ እንዳለ ኪርሲዝነር ÃÑMíM::eK²=I ßwØ uMuKÉ ¨‹eØ Ÿሚ Ñኙƒ ¾}[ኪ¨‹ Ñለፃዎች ውስጥ ሲገኝ eKT›‹M u’ሱ LÃ T}¢` ›eðLÑ› ÃJ“M::

3. «የታሪŸ‹ ግßት ጭብጡን እንዴት አድርጎ ያሣያል ?[6]» uMቦለድ ታሪክ ውስጥ uG‹Kƒ }S××˜ ’Ñ` Ó” }n^’› HÃKA‹ SካክM Óßƒ Ã’dM፡፡ SJ’‹U ¾Óß~ S”e›‽ ¨ÃU ŸÓß~ uኃላ ¾T›S×¨‹ K¨‹Ø ¾MuKÆ ßwØ ሊJ” ወይም ßwÖ‹” K=ÁSK¡ƒ Ã‹LM::

4. «የታሪኩ ጭብጥ ነው ተብሎ ¾T›¨×¨‹ Ñ‹ÇÃ ŸMቦKÉ ¨‹eØ u}Ñ– ስራጃዎች K=ÅÑõ ¾ሚ‹M ’¨‹” ;[7]» K›”É MቦKÉ îG‹ð ßwØ ’¨‹ wK” ¨×’¨‹” ’Ñ` ŸîG‹õ ¨‹eØ Te[Í ¾U”Öpስለት መሆን አለብን እንጂ u²ðkÅ ስሜታችንን ደስ የሚያሰኝ ነገር ሁሉ ጭብጥ ነው ማለት ልክ ላÃJ” Ã‹LM::

5. «¾ßwØ ›ÑMKë‹” ŸMቦለድ ታሪኩ ውስጥ ባሻገር በተጨባጭ vK¨‹ ¾ÑGÆ ዓለም እውነታ ላይ አጠቃላይ ምልከታ ማድረጋችንን ያመለክታል ?[8]» ßwØ

ŸMuKÉ ¯KU w‰ dÃJ” ¾MnMÆ” ›KU ŸÑGÆ ›KU Ò` uTÑ“²w ¾U“Ñ–¨‹ Ñ‹ÇÃ ’¨‹::

6. «ከጭበጡ ጋር የተያያዙ አንዳች ተምሣሌታዊ አገላለፅ አለን ?[9]» ተምሳሌታዊ አቀራረብ አንድ ተጨባጭ ነገር ቦታ ወይም ድርጊት ለሌላ ነገር በመቆም ያንን ¾T›¨¡K¨‹” ’Ñ` ¨ÃU Ñ‹ÇÃ ›Ñ‹M„“ አድምቆ ያሳያል ፡፡ ተምሳሌታዊ አቀራረቦች ተረኩን ከማስዋብና T^Ÿ፡ ከTÉ[Ó vhÑ` ßwÖ‹”U ለማስተላለፍ ጠቀሜታ አላቸው፡፡

ኪ`፡e´’` uSÚ[hU ¾›”É” MnKÉ ßwØ KÃ„ KTጪ×ƒ ÃÖpTK‹ }wK¨‹ ¾}Ökc‹ƒ ’Øx‹ ŸLÃ ¾}²[²\ƒ “†¨‹ uTKƒ ነገር ግን አንድ ሰው የአንድን ልበለድ ታሪክ ስተነትን የግድ ሁሉንም ነጥቦች }ÖpV Sተ”}” ›ÃÖupuƒU uTKƒ ¾ድ`cቱ ያፃፃፍ ሁኔታ ይዘትና ›k^[w G‹K‹ንም ዘዴዎች እንዲጠቀም የሚጠይቀው ከሆነ ግን ሁሉንም K፡ÖkU Ã‹LM:: uTKƒ uîG‹õ ¨‹eØ ›eõ…M::

ስለዚህ እንደ ኪ`e´’` አባባል ስድስቱን ዘዴዎች ተጠቅሞ የአንድን MnKÉ ßwØ TÓ–ƒ Ã‹LM ፡፡ ÃI”” ²È uU”ÖkUuƒ Ñ›²? ¾SËS]Á¨‹ ²È KS[Ø’¨‹ ¾MnKÉ ßwØ TÓ– ²È J• w“Ñ–ውም እንኳ” K?KA‡”U ²ዴዎ‹ uS¨‹cድ ÅÒÓS” ¾ßwÖ‹” U”’ƒ M”[Ç ¾U”‹M SJ’‹” ÁdÁM::

Ÿ²፡IU K?L ²]G‹” ›ስó¨‹ (1996 ፡ 185) « Å^c፡¨‹ ›”É” ¨ÃU ከአንድ የበለጠ ታሪኮችን ፈጥሮ ገፀባህሪያትን በተለያዩ ግን–‹’„‹ ¨‹eØ ›eÑw„ MnKÆ” c፡Áªp` ›w³–¨‹” Ñ›²? S’h¨‹ ÃI T°ŸL© ƒŸ‹[ƒ ¨ÃU ßwØ ’¨‹»:: በ²፡I ¨‹eØ ÅÓV Å^c፡¨‹ ßwØ ¾T›ðØ`uƒ“ ¾T›ÁdÃuƒ” S”ÑÉ ሲገልፀ ታሪክና ገፀባህሪን በመፍÖ` uMበለÉ ¨‹eØ uTªp` ¾T›Ñ˜ ª“ ትኩረት ጭብጥ እንደሆነ ይገልፃል፡፡

2.2.6 ¾e' ÓØU U"'f

e'ÓØU us"s ŸT›}LKፉ ¼Øuw ²`õ ›"Æ '¨‹:: ÃI Øuw ¾c¨‹ MÏ ቋንቋውን መናገር ከጀመረበት ጊዜ አንስቶ ነበር ተብሎ ይገመታል:: በዚህም ምክንያት ¾êG‹õ Øuw vL†¨‹U J' ¾êG‹õ Øuw uK?L†¨‹ I´x‹ ²"É ስ'ÓØU ›K÷ ነበርም:: ይልቁንም ጽሁፍ በሰው ልጅ ስልጣነ ታሪክ እጅግ የቅርብ ጊዜ ክሰተት በSJ'‹ unM ¾T›'Ñ[¨‹ ÓØU ueM×'¦ ¨Å`ኋL Kk\ት ማህበረሰቦች ስለእምነታቸው ስለታሪካቸው ስለባህላቸው ወዘተ የነበራቸውንና ያላቸውን ግ"³u? Ÿf¨‹KÆ f¨‹KÆ እንዲያስተላልፍ ረድቷ†ªM:: eK²=I Ñ‹ÇÃ The New Encyclopedia Britannica

> *eነግጥም ጥንታዊነት ያለው የሃሣብ መግለጫ ዘዬ '¨‹:: ከጽሁፍ እድገት በፊት እንኳ" በስልጣኔ ወደኋላ የቀ\f TIu[cx‹ uÒ^ uT›ÁŸw\f ¡w[u¯M LÃ eKእምነታቸው ታሪካቸውንና ባህላቸው ያላቸውን ግንዛቤ ከትዉMÉ f¨‹MÉ ¾T›Áe}LMóf" ¾T›Ád¨‹If uUf uÉÓUf" ÓØS‹" uS}[¡ '¨‹::*[10]
> */1986 Vol.9.543/*

ÃI ¾e' êG‹õ ²` /ስነግጥም/በኪነጥብብ ዘመን ታሪክ በዙ የኖረ እንደመሆኑ መጠን እንደየዘመኑ ፍMeፍና እንዳየ ስነêG‹õ UG‹^" ›}ÁÃ" ¾Ÿ='Øuw ´"vሌ ¾}K¿ ብያኔዎች ተሰቶት እናገ—K":: **The Encyclopedia Americana 1829. Vol. 22.P.277** ስለ ስነ- ÓØU wÁ'¦ w³f c="Ñ` « ¾e'ÓØU wÁ'¦ ›ÁK?" ÑÅw ¾Kሽ '¨‹[11]» ÃLM:: ስ'ÓØU uvI]¨‹ U"v© ' ተጨባጭ ሙዚቃዊና እምቅ ነው:: K²=IU '¨‹ ÓØU [mp HXx‹" }Úvß uJ' SMŸ‹ u›እምሮ ውስጥ ምስል እንደከሰቱ አድርጎ ¾T›ÑMê ነ¨‹:: ÓØU uሙ²=n©'~ ¨Åሰዎች eT¦f „KA wKA ¾Sc[ê vIሪ ሲኖረው በእምቅነቱ ደግሞ በትንሽ nLf w²‹ SM°¡f" Te}LKፍ Ã‹LM:: ይህንንም ዘሪሁን አሰፋው እንደሚŸ}¨‹ ÑMጸ¨‹ታል::

«ስነÓØU ›"É" 'Ñ` ¨ÃU É`Ñ›f ›Uq" ›ØM„ uTd¾f Hdu‹" አከርሮና አግዝፍ የማቅርብ ችሎታ ያለው ' uØmf U`Ø nLf w²‹ 'Ña‹" ›Sq ¾T›Ã´" uS‹²=n© n"¨‹ ¾eT¦f Iªdf" u„ሎ የሚ'ካ KeT¦f p`ብነት ያለዉ ኪነØበብ ነዉ::»(1992 : 74)

ÓØU Ÿew›© ¾SÓvu፡Á eM„‹ ¨‹eØ ›"É '¨‹:: ¾c¨‹ MÏ SÅeƒ Sከó~" TS" S¡Ç~" Uኞƒ ፍLÔ~" በÖnLÃ ¾›**ኗኗር ሁኔታዎቹ"ና ልዩ** ÑÖS™‡" u^c‹ **የፈጠራ ክህሎት በመታገዝ ለግጥሙ ትርጓ**T¦ uScÖƒ HXu‹"" eT¦~" K**ሰዎችም ሆነ ለራሱ የሚነግ**`uƒ s"s '¨‹:: ²]G‹" ›ስó¨‹ ÓØU ሰw›© ¾SÓvvÁ SX]Á SJ'‹" ÃÑMíK‹::

> *ÃI ¾e'G‹õ p`î /ስነግጥም /አእምሮአዊ ÷ ስሜታዊና ምናባዊ ከመሆኑም በላይ እንደሌሎቹ የስነፅሁፍ ዘርፎች ዋኑ– fŸ‹[ቱ uc¨‹ MÏ IÃ¨f LÃ '¨‹:: ¾c¨‹" የእለት ተእለት ገጠመኝ ስሜ¦ƒ uT›'" uT›SeØ" uT›ÁeÅƒ eMƒ Ák**ርvM:: Ñ× T›¨‹ uIÃ¨ƒ ¨‹eØ "Kƒ Uስቅልቅልና ባለብዙ ዘርፍ ሁኔታዎች በስል ምልከታዉ የታዘበ¨‹"÷ Mu‹ Á[ðuƒ"ና eT¦~" ¾qÖቆÖ¨‹" S`Ù u^c‹ ፈÖ^ ›ªpa" ›k"ጅ„ ወለኛ ƒ`ÕT¦ uSስÖƒ KcT›¨‹ ¨ÃU K›"vu፡¨‹ Ák`vM:: /´'›ከTG‹ : 74/*

eKስ'ÓØU U"'ƒ ÃI" ÁIM "M" e'ÓØU eKT›Á'd†¨‹ eKT›**ያትታቸው** ÷Ñ‹Ç¿‹ e"SKŸƒ ÓØU ÁK" ¾'u[¨ÅòƒU ¾T›•[Ÿc¨‹ MÏ IÃ¨ƒ Ò` **እጅጉን የተቆራ– ¾eነጽሁፍ ዘርፍ እንደመሆኑ መጠን እንደየዘመኑ እንደቀባይነቱ እራዳየሰው** eT¦ƒ" ›}ÁÃ ¾}KÁ¾ `°e Ñ‹Ç**ዮ**‹" Á'dM::

> *የግጥም ነገረ ጉዳይ እንደህይወት ራሷ መጠነ ሰፊ ነው:: ነገር ጉዳዩም የሰው ልጆችን S¨KÉ"SVƒ ፣ ¨×ƒ'ƒ" ¾°ÉT¦ ²S" ÷‹Ó` ÷Åeታ ገጠመኝ÷U™ƒ ÷ }ስó SI[Ø" ÷ እብደት ÷ `I^H¦" ß"'¦ ÷Ów[YÒ©" ƒÇ**ር** ÷ SMከØፉ" SMŸ gÒ÷ Xp" vMƒ ÷Ÿ}T GÑ` ÷እንስሳ ÷ Ti" ÷ ¨²} u›ÖnLÃ ¾c¨‹" MÏ ¾T›Á¨‹n†¨‹" T"–¨‹"U eT¦ƒ G‹K‹ ÁÖkKK '¨‹::* [12]

/ Boynton , 1985 P.S/

u›ÖnLÃ ÓØU ¾`°e Ñ‹ÇÃ ¾T›J'¨‹ u´**ርዉ** êG‹õ ¨‹eØ `°**ሰ** Ñ‹ÇÃ SJ" ¾T›‹K‹ S"†¨‹U ¾c¨‹ MÏ uIÃ¨ƒ ²S'‹ ÁÒÖS‹ƒ ÑÖS**ኞች እንዲ**G‹U uÑ**ሀ**Æ ¯KU ¾K?K Ó" Ã•^K· **ተብለው የሚታመኑ** IMS‹" U™~" S`Ua ¾T›Ñ**ል**êuƒ ¾e**ነ**êG‹õ ²¨‹Ó '¨‹::

ምዕራፍ ሦስት

በዚህ ምዕራፍ ውስጥ በሆዳሙ ጅብና ሌሎች የአያ ጅቦ ታሪኮች እና በብድሯን ያልከፈለች ወፍ የተሰኙ የሕፃናት መፃህፍት ላይ የታዩ የጭብጥ ተመሳስሎዎች በዝርዝር ቀርበዋል፡፡

በእነዚህ መፃህፍት ታሪኮች ውስጥ የህፃናት ስነጽሁፍ መሠረታዊ ባህሪ የሆኑት ጀብድ ደሴስሜትና ድንቃይ በነዚሁ መፃህፍት ውስጥ ጭብጡን ለማቅረብ ገብተዋል፡፡ ነገር ግን ጉዳዮችን የጭብጦችን ተመሳስሎ ማውጣት በመሆኑ በዚህ ትንተና ላይ አንመለከተውም፡፡ በሁለቱ መፃህፍት ውስጥ የቀረቡ ጭብጦች በተደረገው ምርመራ በሚከተሉት ዋና ዋና ምድቦች ሥር የሚመደቡ ይሆናሉ፡፡

የቀረቡ ጭብጦች፤

1. ለተፈጠረ ችግር መፍትሄ መፈለግ
2. አብሮ መኖር
3. የረሀብን አስከፊነት
4. ከስህተት መማር
5. ምክርን መቀበል
6. ሁልጊዜ የሰውን ሀሳብ መቀበል እንደሌለበት
7. ያለአቅም መንጠራራት ጥሩ እንዳልሆነ

ከዚህ በላይ የተዘረዘሩት ጭብጦች በመፃህፍቱ ውስጥ በጉልህ የታዩ ሲሆን እነዚህን ጭበጦች ለህፃናቱ ለማድረስ ደራሲያኑ የራሳቸውን ግላዊ የአተራረክ አንፃርና ገፀባህርያት ተጠቅመዋል፡፡ እነዚህን ተመሳስሎዎች ያሳዩ ጭብጦችን ምሳሌዎችን በመጥቀስ እንደሚከተለው በቅደም ተከተል ቀርቧል፡፡

የጭብጥ ተመሳስሎን ለማሳየት የሚቀርቡ ታሪኮች በአብይነት አንድ ጭብጥ ብይዙም በዉስጣቸዉ ንኡሳን ጭብጦች ስለያዙ ለአስረጂነት ከአንድ ጊዜ በላይ ሊቀርቡ እንደሚችሉ በቅድሚያ መግለጽ እወዳለሁ፡፡

1. **ለተፈጠረ ችግር መፍትሄ መፈላለግ**

ይህ ጭብጥ በሁለቱም ደራሲያን የተዳሰሰ ሲሆን በአለም እሸቱ ሆዳሙ ጅብና ሌሎች የአያ ጅቦ ታሪኮች ውስጥ በገጽ 24-በነብረት በሚኖሩበጎች አካባቢ እየመጣ ሰላም የሚነሳቸውን ጅብ እንመለከታለን፡፡

« አንድ ግልገል በአስቸኳይ አሁኑኑ ስጡኝ የጠየቅሁትን የማትሰጡኝ ከሆነ ግን ሁላችሁንም ለቃቅሜ እበላችኋለሁ» እያለ ግልገሎቻቸውን ዘወትር በሚነጥቃቸው ጅብ እጅግ የተማረሩ በጎች ለችግራቸው መፍትሄ ያገኙ ዘንድ እንስሳትን በየተራ ሲያማክሩ ቆይተው በስተመጨረሻው ጥንቸልን በሚያማክሯት ጊዜ መፍትሄ ብላ ያሰበችውን ሃሳብ እንደሚከተለው ትሰጣቸዋለች፡፡

« ይህንን ጉዳይ ወደ ጦጢት ዘንድ ሄዳችሁ ብታማክሯት የተሻለ ነው ጦጢት እጅግ ደፋርና መለኛ ነች ዛሬ ነገ ሳትሉ ወደ ጦጢት ዘንድ ሄዳችሁ ችግራችሁን ንገሯት ጦጢት ለእንዲህ ዓይነቱ ችግር መፍትሄ አታጣም» በማለት ሃሳብ በመስጠቷ በጎች የተሰጣቸውን የጦጢትን ምክር ተግባራዊ በማድረግ ጅቡን ገድለው በሰላም መኖር ይጀመራሉ፡፡ ይህ ታሪክ የበጎቹን የዘወትር ሰቀቀን በመንገር ነገር ግን ያሉበትን ችግር አሜን ብሎ ተቀብሎ ከመቀመጥ ይልቅ ይህንን ችግር ለማቆም ከእነሱ የተሻሉ ናቸው ብለው ያሰቡትን እንስሳት በማማከር በጦጢት የተሰጣቸው መላ ችግራቸውን እንደቀረፈላቸው ማየት ይቻላል፡፡

ሌላው በዚሁ መጽሐፍ ውስጥ አያ ጅቦና እማማ ከበደች የተሰኘው ታሪክ ውስጥ በየእለቱ ለሥራ ወደ ከተማ የሄደች እናቱን በመናፈቅ ዘወትር በማልቀስ ያስቸገራቸውን የልጅ ልጃቸውን ለማባበል የሚሞክሩ አያት የልጁ ለቅሶ አልቋረጥ ቢላቸው ሊያስፈራሩት እና ለቅሶውን ሊያስቆሙት « አያ ጅቦ ና በለጠን ውሰደው » በማለት ዘወትር ሲያስፈራሩበት የቆየው ዘዴያቸው አንድ ምሽት የእውነት ሲጠራ የሰማው ጅብ

«…. በሉ ልጁን ስጡኝና ልሂድ » ብሎ ፊታቸው ሲቆም ያዩት እናት ከመጠን በላይ በመደናገጥ ነገር ግን ወዲያው መፍትሄ ያሉትን ጉዳይ በማሰብ ልጃቸውን ለመውሰድ ለመጣው ጅብ « አያጅቦ አሁን እንደምታየው ዝናብ እየበዛ ነው በለጠ ደግሞ ዝናብ ከደበደበው በጣም ያለቅሳል ለቅሶውን ከሰሙ ደግሞ ዘመዶቻችን ይሰሙና ተከታትለው

ጉዳት ያደርሱብሃል፡፡ ይህ እንዳይሆን ነገ ጠዋት መጥተህ ከእንቅልፋ ሳይነቃ ለምን አትወስደውም" በማለት በራሳቸው ጥፋት ልጃቸውን ሊወስድ የመጣን ጅብ ዘዴ ፈልገው ሊፈጠር ካለው ችግር ታድገውታል፡፡

በውድ አላት ገዳሙ <u>ብድሯን ያልከፈለች ወፍ</u> በገጽ 13- በደረባ ደን ላይ የድርቅ አደጋ ተከስቶ እንስሳቱንና አእዋፋቱ ለማለቅ ሲቃረቡ ይህንን ችግር ለመፍታት ተሰብስበው የመፍትሄ ሃሳብን ያመጣሉ፡፡

« .... እቴቴ ጦጢት ይህንን ለክፉ ቀን ለማለፍና ችግሩን ለመቋቋም ያስችላል ያላቸውን አንድ ሃሳብ አቀረበች ያቀረበችውም ሃሳብ አሁን በነሱ ላይ የደረሰውን የረሃብ አደጋ ኮርች ከተባለውና ከነሱ ራቅ ብሎ ከሚገኘው ጥቅጥቅ ደን ውስጥ ለሚገኙት ዘመዶቻቸው መንገርና መፍትሄ እንዲያፈላልጉላቸው መልዕክተኛ መላክ» የሚል የመፍትሄ ሃሳብ አቅርባለች፡፡ ከታሪኩ እንደምንረዳው በደረባ ጫካ ይኖሩ የነበሩ እንስሳት በደረሰባቸው ችግር አሜን ብሎ ከመቀበል ይልቅ በመሰብሰብ መፍትሄ ማፈላለጋቸውንና መፍትሄ ያሉትንም ሀሳብ በዚሁ ስብሰባ እንደገኙ እናያለን፡፡

በዚሁ መጽሀፍ ውስጥ <u>ዋሾ ልጅ</u> በሚል ርዕስ በግጥም የቀረበ ታሪክ ውስጥ ልጃቸው በተደጋጋሚ እየዋሸ ያስቸገራቸው እናት መፍትሄ ሲያፈላልጉ እናያለን፡፡ ይህንንም በገጽ 24

« ሳንቲም ሳይጥል ጠፋብኝ - እያለ ውሸቱን
የሚያታልላቸው - ሁልጊዜ እናቱን
ያልሆነውን ሆነ - እያለ የኖረ
አዶናይ የሚባል - አንድ ልጅ ነበረ»

በማለት የልጃቸው ውሸት ትልቅ ችግር የሆነባቸው እናት እና የልጁን ውሸት ልማድ ይገልፃል፡፡ ይህንን ችግር ለመፍታት እናት መፍትሄ ነው ብለው ያሰቡትን ጉደይ እንደሚከተለው ያቀርቡታል፡፡

«...ልጄን የሚያታልል - ሌባና ቀማኛ
ከመካከላችሁ - የሳንቲም ቀበኛ
ካለ እንዲታረም ነው - ይህንን እወቁ

እውነቱን ንገሩኝ - ምንም ሳትደብቁ
አመሰግናለሁ - ብለው ሲጨርሱ
ሁሉም ተያዩና - ጠቆሙ ወደ እሱ
ከተሰበሰቡት - አንዱ እጁን አውጥቶ
የአዶናይን ሥራ - ተናገረ አብራርቶ»

እንዳሰቡትም የልጃቸውን የውሸት ልማድ በጓደኞቹ ፊት ለፊት በመጋለጡ ዳግም ወደ እዚያ እንዳይመለስ ትምህርት በመሰጠት ለውሸታሙ ልጃቸው መፍትሄ አግኝተዋል፡፡

1. አብሮ መኖር / መብላት/

ይህንን ጭብጥ በሁለቱም ደራስያን ውስጥ እናገኘዋለን፡፡ በሆዳሙ ጅብ እና ሌሎች የአያ ጅቦ ታሪኮች የተሰኘው መጽሀፍ ውስጥ የአያ ጅቦ ምኞት በሚል ታሪክ ውስጥ በገጽ 17 ላይ «… አያ ጅቦ ከተቀመጠበት ሥር ደግሞ የሱ ተገዢ የሆኑት እንደ አህያ፣ በግ ፣ ፍየል፣ ፈረስ፣ ቀበሮ፣ ተኩላ፣ ሚዳቆ፣ ከርከሮ ፣የሜዳ አህያ ፣ የመሳሰሉት እንስሳት አያ ጅቦ ያዘጋጀውን ምግብና መጠጥ ፈራ ተባ እያሉ ይበላሉ ይጠጣሉ…»

ይህ የሚያሳየው ከላይ የተዘረዘሩት እንስሳት እንደሚታወቀው አንዱ ሌላውን በማዳን የሚኖሩ ሲሆኑ ነገር ግን በዚህ ታሪክ በአንድነት ተቀምጠው ግብዣ ሲያደርጉ ሲበሉ ሲጠጡ ያሳያል፡፡ ይህ ምናልባት ተቻችሎ ተፈቃቅሮ መኖርንም ለማሳየት የገባ ሀሳብ ይሆናል፡፡

ብድሯን ያለከፈለች ወፍ ገጽ 12-ላይም ይህንኑ የአብሮነት ጭብጥ እንደሚከተለው እናገኘዋለን፡፡ “ በደረባ ደን ውስጥ እንስሳትና አእዋፍ ዋሻቸውንና ጎጆዎቻቸውን ሠርተው በደስታና በፍቅር ይኖሩ ነበር” በማለት እንስሳቱ አንዳችም ችግር አንዱ በሌላው ላይ ሳያደርስ ተደላድለው ተሳስበው መኖራቸውን ይገልፃል፡፡

2. ረሀብንና ስደት

ይህ በሁለቱም ደራስያን በተለያዩ ታሪኮች አማካኝነት በጭብጥነት የቀረቡ ሲሆኑ ረሀብ የሚያስከትለውን ስደትም አያይዘው አቅርበውታል፡፡ ሆዳሙ ጅብና ሌሎች የአያ ጅቦ ታሪኮች ገጽ 39« … ከዕለታት አንድ ቀን አያ ጅቦ በጣም ተርቦ ነበር፡፡ የሚበላ

ነገር ቢገኝ ብሎ ምሽት ላይ ከዘመዶቹ ጋር ሠፈር ለሠፈር ወዲያና ወዲህ ይላል» በማለት የጅቡን መራብና ረሀቡንም ለማስታገስ መንከራተቱን ያቀርባል፤ የረሀብ መንስኤነት ምግብ ፍለጋ መንከራተቱን እንዲሁ ያቀርባል፡፡ ስለዚህ ረሀብ ለመሰደድ ምክንያት እንደሚሆንም አያይዞ ይገልፃል፡፡

ብድሯን ያልከፈለች ወፍ በገጽ 13 ላይ « … ዛፎች ክፉኛ እየተጨፈጨፉና እየተመነጠሩ ስላለቁ በአካባቢው ዝናብ ጠፋ በአቅራቢያ የነበሩት ምንጮችና ወንዞችም እያደር እየቀነሱና እየደረቁ ሄዱ መሬት ተራቆተች በዚህም ምክንያት የደረባ ደን ቀስ በቀስ እየተመናመነ በውስጥ ይኖሩ የነበሩት እንስሳትም ለምግብ የሚሆኗቸውን ፍራፍሬና ሥራሥሮች ለማግኘት እየተሳናቸው መጣ፡፡» በማለት እንስሳቱ በሚኖሩበት ደረባ ጫካ በተለያየ ምክንያት የተፈጥሮ ትስስሮሹ በመዛባቱ አእዋፋቱም ሆኑ እንስሳቱ የሚበላ ነገር ማጣታቸውንና ለረሀብ መጋለጣቸውን ይጠቅስና ከዚያም ዝቅ ብሎ የረሀቡን ዘመን ከሌላ መንደር ብድር ወስደ ያለፈች አንድ ወፍ ብድሯን መክፈል ባለመቻሏ እስከዛሬ ቀን ቀን ተደብቃ ማታ ማታ እንድትወጣ አድርጓታል በማለት የረሀብን አስከፊ ገጽታ አቅርባለች፡፡

3. ከስህተት መማር

ሆዳሙ ጅብ እና ሌሎች የአያጅቦ ታሪኮች ላይ አያ ጅቦ ለእንስሳቱ እየዞረ የመንገስ ፍላጎቱን ከተናገረ በኋላ ድግስ አዘጋጅቶ ንግስናውን ለማጽደቅ ደፋ ቀና በሚልበት ቅጽበት በገጽ 19 በድንገት አንበሳ ያንን ጉዳይ ሰምቶ በቦታው በመገኘት በንዴት ጅቡን አንቆ በጥያቄ ሲያፋጥጠው « ደግሞ ካንተ ሌላ ንጉሥ ከየት ሊመጣ ድሮም አንተ ነበርክ፤ አሁንም አንተ ነህ፤ ወደፊትም አንተው ነህ» በማለት ያደረገውን ግብዣ ለአንበሳው ዓመታዊ የንግሥና በዓል በማስመሰል ሊደርስበት የነበረውን ጉዳት አስቀርቷል፡፡ ስለዚህ ጅቡ ከሠራው ስህተት ትምህርት ወሰዶ እንደድሮው ለመኖር ችሏል፡፡

በዚሁ መጽሀፍ ላይ በገጽ 49 ብቻውን አንድ ወደል አህያ በልቶ የጨረሰ ጅብ ድንገት ነግቶበት በአካባቢው የሚኖሩ ሰዎች ፣ አህዮች፣ ውሾች ፣ እና በጎች ድብደባ አደረሱበት ሆዱ በጣም ጠግቦ አላንቀሳቅስ ቢለው እንደምንም የነብስያውን ሠፈሩ ይደርስና ለዘመዶቹና ለልጆቹ « ከእንግዲህ ወዲህ የሚገኘውን ነገር ከቤተሰቤና

ከዘመድ ጋር ተካፍዬ እበላለሁ፤ ስግብግብነት የትም አያደርስም» በማለት ቀድሞ አላበላም ብሎ ያባረራቸውን ዘመዶቹን ስህተት መስራቱን አውቆ የሠራው ስህተትም በላዩ ላይ አደጋ እንዳስከተለ በመንገር ከስህተቱ ታርሟል፡፡

ብድሯን ያልከፈለች ወፍ «ሃፒ» የተባለች አንድ የአይጥ ልጅ አንድ ቀን እናቷ በሌለችበት ወጥታ «ቶፒ» የሚባል የድመት ልጅ አይታ አባራ የመጫወትና የመሸራሸር ፍላጎት እንዳላት ስትነግራት እናቷም በመደናገጥ ልጇ የሠራችው ስህተት መሆኑን ነግራት ከዚያ ቀን ጀምሮ እንደዚህ ዓይነት ተግባር እንዳታከናውን ታስጠነቅቃታለች፡፡ «ሃፒ» ይህንን ተግባራዊ ታደርጋለች፡፡

ገጽ 30 « … ምን ዓይነት ፍጡር ናት - እንዲህ የተዋበች

ዓይን የምታባብል- ኮራ ደርበብ ያለች

እህቷን ባረገኝ - አቤት መታደሏ

የፀጉሯ መለስለስ - እናቴን መምሰሏ…»

« … እንደገና በመጣች ቆንጆዬ

እያለች ስታስብ ስትቃኝ መንገዱን

እያሰላሰለች አብራ የመሄዱን

ያች ቆንጆ ፍጡር እጥፍ ሁለት ሆና

ዘመዷን ጨምራ መጣች እንደገና ፡፡»

ይህ አይጥ ከድመት ጋር ባለማወቅ ጓደኝነት መመሥረት ፈልጋ የድመቷን ውበትና ቁንጅና በምትናገርበት ጊዜ ድመቷ አይጧን ለስላሳ በመምሰል ለማጥቃት ከጓደኛዋ ጋር በመሆን መምጣቷን ያሳያል፡፡ ከዛም እናቷ በሠጠቻት ምክር አይጧን ከመበላት ታድናለች፡፡

5. ምክርን መቀበል

ይህንንም ጭብጥ ለማስተላለፍ ደራሲያኑ እንደከዚህ ቀደሙ ሁሉ የተለያየ ገፀባህሪያትንና ታሪኮችን ተጠቅመዋል፡፡

ሆዳሙ ጅብ እና ሌሎች የአያ ጅቦ ታሪኮች ላይ ይህ ጭብጥ የቀረበው በየጊዜው ግልገሎቻቸውን በጅብ መነጠቅ የሰለቻቸው በጎች ተሰብስበው ለችግራቸው መፍትሄን ሲፈልጉና ሲመክሩ ገጽ 30 «…ሲደርሱ እኩለ ቀን አልፎ ነበር። ቢሆንም ጊዜው ገና ስለነበር ጦጢት የመከረቻቸውን ተግባራዊ ለማድረግ ወዲያና ወዲህ ማለት ጀመሩ።» በማለት በጎች የጦጢትን ምክር መቀበላቸውን ይገልፃል።ብድሯን ያልከፈለች ወፍ ላይ በገጽ 41

«አድምጭኝ ላስረዳሽ - አሷት በጥሞና
በተነሳ ቁጥር - ስለንጽህና
ለሰው ልጆች ሁሉ - ውብ ምሳሌ ሆና
እየተጠቀሰች - መኖሯን በጤና
ጠንቃቃ መሆኗን - ሁሉንም አብራርተው
እሷም እንደውሮ - እንድትሠራ መክሯው
አንድም ሳያስቀሩ - ነገሯት ዘርዝረው
ሰምሪ በሰማችው- ታሪክ ተመስጣ
በድመት አድራጎት - በአድናቆት ተውጣ
እየዳበሰቻት - ላሽቻፒ እያለች
ከሷ እንደምትማር - ለእናቷ ቃል ገባች።»

ይህም ታሪክ እንደሚያሳየው ዘወትር ንፁህ የሆነች ድመትን በማንሳት እና ልጃቸውን የፊቷን ንጽህና እንድትጠብቅ ምሳሌ በመጥቀስ ለመምከር ሞክረዋል። ምክር መቀበል በመጀመሪያዉና በሁለተኛዉ ጎልቶ ታይቷል ለማለት ያስችላል።

6. በፍርሀትም ሆነ በሌላ ምክንያት የሰውን ሀሳብ መደገፍ እንደሌለብን

ይህንን ጭብጥ በተመለከተ ደራሲያኑ ሁልጊዜ የሰውን ሀሳብ መደገፍ ልክነው ማለት እንደለለብን የራሳችን የሆነ አመለካከት ሊኖረን እንደሚገባ ለማሳየት ያቀረቧቸው ታሪኮችን መለያ አድርጎ መመልከት ይቻላል።

ሆዳሙ ጅብና ሌሎች የአያ ጅቦ ታሪኮች ውስጥ በገጽ 5 አያጅቦ እንስሳቱ ዘንድ እየዞረ ንግስና ጥማቱን ለማርካት ጥያቄን በሚያቀርብላቸው ጊዜ «የእንስሳት ንጉሥ ማነው» ብሎ በሚጠይቃቸው ጊዜ አንዱ ተነስቶ "አንተነህ" ብሎ ሲመልስ ሌሎቹም እንስሳት በሙሉ የራሳቸውን ሃሳብ ሳይሆን ቀድሞ የተናገረውን ተናጋሪ ሀሳብ በመደጋገም እንደገደል ማሚቱ ሲያስተጋቡ ይታያል፡፡

ብድሯን ያልከተፈለች ወፍ ገጽ 43 ላይ አንድ በቀቀን የተባለ ወፍ የሰማውን ንግግር በመድገም የሰዎችን ሀሳብ መልሶ በማስተጋባት፤

« ሁል ጊዜ አዘውትሮ - ሰዎ ሲናገሩ
በመድገም ያወራል - ሳይገባው ምሥጢሩ
አንድ ቀን ወንድሜን - ስትቆጣ እናቴ
ፀጥ ብዬ ሳደምጥ - ድንገት መጥቶ ፊቴ
እንደለመደበት - መንቆሩን አጣሞ
እሷ የምትለውን - አንድ ባንድ ደግሞ
ቀልቦ በመናገር - ሁሉንም ደጋግሞ…»

ይህም በወፍ ምሳሌነት የቀረበ ሀሳብ ማስተላለፍ የፈለገው ሕፃናት የራሳቸው የሆነ አስተሳሰብ እንዲኖራቸው እንጂ የሰውን ሀሳብ በመቅዳት ብቻ እንዳይኖሩ ለማስተማር የቀረበ ታሪክ ነው፡፡

7. **ያለአቅም መንጠራራት**

ይህም ጭብጥ በሁለቱም ደራስያን የተዳሰሰ ጭብጥ ነው በሆዳሙ ጅብ እና ሌሎች የአያ ጅቦ ታሪክ ገጽ 1 ላይ ለንግሥና የሚያበቃው አቅምም ሆነ ብቃት ሳይኖረው ይህንኑ ለማድረግ ከመመኘት የተነሳ የአንበሳን ንግስና ለመሻር ተነስቶ እንደነበር «… በአዋጅ ላይ በተገለፀው መሠረትም አያ ጅቦ ንጉሥ ጅቦ » ተሰኝቶ መንገሱን በይፋ አስታወቀ " ነገር ግን ይህንን ካደረገ በኋላ የእንስሳት ንጉሥ የሆነው አንበሳ እንደመጣበትና የንግስና ፍላጎቱ መና እንደቀረ ያሳያል፡፡

ብድሯን ያልከፈለች ወፍ በገጽ 30 ያለአቅሟ ተንጠራርታ የድመት ጓደኛ ለመሆን የተመኘችን ድመት እናገኛለን፡፡

« … ጓደኛዬ እንድትሆን - ከዛሬ በኋላ
እጠይቃታለሁ ቀርቤ በመላ

ደግሞ ለጉብኝት - እናቴን ነግሬ
መሄድ እችላለሁ - ወደቤቷ አብሬ ...»
« ... ሃፒዬ ትንሺ አይጥ - ወዳጅ ጠላት አውቃ
ስትወጣ ስትገባ - በጣም ተጠንቅቃ
መኖርን ተማረች ከድመት ርቃ ...»

ይህም የሚያሳየው ያለአቅም ተንጠራርቶ መኖር ምናልባት ለመጥፊያ ምክንያት ሊሆን ይችላል፡፡ ስለዚህ አቅምን አውቆ በአቅም መኖር የተሻለ እንደሆነ ለማስገንዘብ የቀረበ ታሪክ ነው ፡፡

ሌላው ደራሲያኑ በልዩነት ያቀረቧቸው ጭብጦቹ አሉ;; ይህም ውድአላት ገዳሙ <u>ብድሯን ያልከፈለች ወፍ</u> ውስጥ ገጽ 36 ላይ “ቤዛ ለሁሉ” በሚል ርዕስ ያቀረበችው ጭብጥ አንድ ትምህርት ቤት ሳትገባ የቤት ውስጥ አገልጋይ የነበረች ቤዛ የተባለች ልጅ ትምህርት ቤት ገብታ በጣም ጎበዝ ልጅ ሆና ዩኒቨርስቲ መግባቷን በማሳየት ሴቶችን የማስተማር ኃላፊነት ቤተሰብ እንዳለበትና “ሴትን ማስተማር ኅብረተሰብን ማስተማር” እንደሆነ ትገልፃለች፡፡

በዚሁ መጽሀፍ ገጽ 24 <u>ዋሾው ልጅ</u> በሚል ርዕስ ያቀረበችው ተረት የውሸትን መጥፎ ገጽታ ለማሳየት ሞክራበታለች፡፡ ይህም አዶናይ የተባለ ልጅ እናቱ ሱቅ በላኩት ቁጥር ገንዘብ ጠፋብኝ እያለ እያታለላቸው እንደቆየና አንድ ቀን እንደተዋረደ ያሳያል፡፡ ስለዚህ ውሸት ጥሩ እንዳልሆነ ለልጆች አቅርባበታለች፡፡

በዓለም እሸቱ <u>ሆዳሙ ጅብና ሌሎች የአያ ጅቦ ታሪኮች</u> ገጽ 53 ውስጥም “አያ ጅቦ እና እማማ ከበደች” በሚለው ታሪክ ውስጥ የቀረበው ጭብጥ ተገቢነቱን ስንመለከት ለልጆች ከሚያስተላልፈው ጭብጥ ይልቅ ለአዋቂ ሰው (ለቤተሰብ) የሚያስተላልፈው ጭብጥ አይሎ ይታያል፡፡ ይህም የልጅ ልጃቸው በናፍቆት ምክንያት እለት በእለት እያለቀሰ ያስቸገራቸው አያት መፍትሄ ብለው በአያ ጅቦ ለማስፈራራት ይሞክራሉ፡፡ ከዕለታት አንድ ቀን እንደቀልድ ጅቡን ጠርተው ልጁን እንዲወስድ ሲናገሩ ጅቡ በድንገት መግባቱን ያሳያል፡፡ አያትየውም እንደተፀፀቱ

ይገልፃል፡፡ ስለዚህ አዋቂ ሰዎች በማይሆን ነገር ልጆችን ማስፈራራት ተገቢ እንዳልሆነ ለማሳየት የቀረበ ጭብጥ እንደሆነ ይሰማኛል፡፡

በአጠቃላይ በመፃህፍት ውስጥ የተነሱት ጭብጦች ከላይ የተዘረዘሩት ሲሆኑ ጭብጥነታቸው ግን ለአዋቂ ሰዎች ሳይሆኑ ለራሳቸው ለህፃናት ናቸው፡፡ ይህም ጭብጡ የቀረበበት መንገድ ማለትም የመባያ መንገዱ ገፀባህሪያትን ጨምሮ ህፃናት በሚያውቋቸውና ዘወትር በሚያነሷቸው ነገሮች ነው፡፡ የተነሱትም ጭብጦች የማኀበረሰቡን ወግ፣ ልማድና ባህል የሚያንፀባርቁ ናቸው፡፡ ከማኀበረሰቡ ያፈነገጡ አይደሉም፡፡

መፃህፍት ውስጥ ያሉ ነጠላ ታሪኮች ከአንድ በላይ የሆነ ጭብጥ ማሳያም ሆነው ተገኝተዋል፡፡ ይህም ህፃናቱ መፃህፍቱን አንብበው የተረዱት ነገር ወይም ርዕሰ ጉዳይ ብለው የተናገሯውጉዳዮች በመሆናቸው ነው፡፡

እነዚህ መፃህፍት ለህፃናት እንደመቅረባቸው መጠን ለህፃናት ተገቢነታቸውንም መፈተሽ ስላለበት ይህ በሚደረግበት ጊዜ ተገቢነታቸው የጎላ ነው፡፡ ምክንያቱም ህፃናት ስለአብሮ መኖር፣ ለችግር መፍትሄ ስለመፈለግ፣ ስለረሀብና ስደት፣ ስለስህተትና እርምት፣ ስለምክርን መቀበል፣ ስለሀሳብን በግልጽ አለመግለጽ፣ ተሞክሮ ስለሚኖራቸው በቀላሉ ጭብጡን እንዲቀበሉት ያስችላልና ማለት ነው፡፡

ማጠቃለያ

የሥነጽሁፍ ፋይዳ ተዝናኖትን መፍጠር መሆኑ ይታወቃል፡፡ የህፃናት ስነጽሁፍም ቀዳሚ አላማ አድርገ የሚነሳው ህፃናቱ ውስጥ ተዝናኖትን መፍጠር ነው፡፡ ከተዝናኖቱ ባሻገር ደግሞ ህፃናቱ ስነጽሁፎቹን እያነበቡ የቋንቋ ችሎታቸውን ማለትም አራቱን ክሂሎች እንዲያዳብሩ ከፍተኛ እገዛ ያደርጋል፡፡

ለህፃናቱ የሚቀርቡ የስነጽሁፍ ሥራዎች የህፃናቱን እድሜና የአእምሮ ብስለት ከግንዛቤ ውስጥ ያስገቡ መሆን ይኖርባቸዋል፡፡ ከዚህ ጋር ተያይዞ ለህፃናት የስነጽሁፍ ስራዎችን የሚያቀርቡም ባለሙያዎች በህፃናት ዙሪያ የተለያዩ ልምድ አልያም ትምህርት ያላቸው ሰዎች ቢሆኑ ይመረጣል፡፡ ምክንያቱም ህፃናቱን በማዝናናት ውስጥ የተለያዩ ጉዳዮችን አንስቶ በህፃናቱ አእምሮ እንዲቀረጽ ማድረግ ስለሚያስችል ነው፡፡

ለህፃናት ስለማኅበረሰቡ እምነት፤ ባህል፤ ልምድ፤ ወዘተ ማሳወቅ ቢፈለግ የህፃናቱን ስነ ጽሁፍ መጠቀም ውጤቱ አመርቂ ይሆናል፡፡ ምክንያቱም ልጆች በተፈጥሮአቸው ስልቹ ስለሆኑ በደረቁ አንድን ነገር አድርጉ ወይም አታድርጉ ከማለት ይልቅ በስነጽሁፍ ውስጥ ተዝናኖትን በሚፈጥር መልኩ ቢቀርብላቸው የተማሩ ሳይመስላቸው ግን በርካታ ነገሮችን ማስተማር ወይም ማሳወቅ ይቻላልና ነው፡፡

በሌሎች ሀገራት እንደባህል የተለመደውን የንባብ ባህልንም በሀገራችን ውስጥ እንዲስፋፋ ለህፃናቱ ከለጋ ዕድሜአቸው አንስቶ ፍላጎታቸውንና የአእምሮ ደረጃቸውን መሠረት ያደረጉ የስነ-ጽሁፍ ስራዎች ቢሠሩ ለሀገር እድገት የበኩሉን አስተዋጽሞ ያበረክታል፡፡ ምክንያቱም የነገ ሀገር ተረካቢ ዜጋ ህፃናት በመሆናቸው ነው፡፡

በዚህ ጥናት ለማሳየት የተሞከረው የዓለም እሸቱን <u>ሆዳሙ ጅብና ሌሎች የአያ ጅቦ ታሪኮች</u> እና የውድ አላት ገዳሙ <u>ብድሯን ያልከፈለች ወፍ</u> የተሰኘ ለህፃናት

በቀረቡ የስነጽሁፍ ስራዎች ላይ የታዩ የጭብጥ ተመሳስሎን በትንተና ማቅረብ ነው፡፡

በትንተናም ወቅት የጭብጥ ተመሳስሎን ለማሳየት የቀረበ ጥናት እንደመሆኑ መጠን መፃህፍት ካካተቷቸው ታሪኮች ውስጥ በአንዱም በሌላኛውም ውስጥ ተደጋግሞ የተነሳ ጭብጥን ብቻ ለይቶ ትንተና ተደርጓል፡፡

የጭብጥ ትንተና ሲደረግ ህፃናቱ የስነ ጽሁፍ ስራዎቹን አንብበው የተረዱት ነገርን ነው፡፡ በጭብጥነት ለማቅረብ የተሞከረው እንጂ የአዋቂ አእምሮ የቀረቡትን ጭብጦች እንደጭብጥ ላይቆጥሩት ይችላሉ፡፡ ሆኖም መነሻ ያደረኩት የህፃናትን ፍላጎት በመሆኑ በህፃናቱ ምርጫ ለጭብጥነት ተመርጠዋል፡፡

ጥቅሶች በመገኛ ቋንቋቸዉ

1. Literature for children ,weather it is fiction or non- fiction ,is part of the larger world of literature and can be written ,read ,studded ,analyzed ,thought and promoted in the way as literature for adults .
2. There is a common belief that for children, language, vocabulary, and sentences structure involve writing dawn" by choosing simple words and shortening sentences to aid understanding.
3. He may ,for instance, know what happens when some thing sops or finishes or comes to an end ,but he may not know what happens when some thing emanates , is completed ,comes to a dead half ,or gets stymied .
4. Does the title of Fiction d to the theme insight any thing about theme
5. What things did the narrator or the Characters after that insight the theme?
6. How does the conflict of a fiction or story indicate the theme?
7. Is it possible to support the issue which's supposed to be the theme of a story with evidencing with in the fiction?
8. Does our description of the theme indicate our view towards the real world beyond the fiction?
9. Is there any symbolic representation relate to the theme?
10. Poetry is an ancient mode of expression, ever before the development of writing; primitive societies seem to have achieved poetic renderings of their religious, historical, and cultural awareness as a means of communally celebrating that awareness and transmitting it to the next generation in hymns, incantation, and narrative poems.
11. ''Attempts to define poetry have been numerous but incomplete''
12. The subject mater of poetry is as broad as life it self …it includes

Every kinds of mood, problems and experiences that human beings Know; terror Hatred, madness, and despair, love, hope, compassion, joy, birth and death, sex and marriage, youth and age, City, Country, Animal, machine, the ugly, the beautiful, the brutal, the tender, the Solemn, the humorous.

ªሁ፡ ጽሁፎች

- *አማረ ማሞ የልቦለድ ድርሰት አፃፃፍ መሰረታዊ መመሪያ* ፡፡
  አድስ አበባ ኦክስፎርድ ዩኒቨርሲቲ ፕሬስ፥ 1968 ፡፡
- ›UdK‹ ›¡K፦K‹“ Î VevŸ፦ ÷ <u>የእንግሊዘ— S´Ñw nLƒ</u> :: ”ÓÉ
  T } T›Á É`Ëƒ ›Ç፦e ›uv 1994 ::
- Ÿ፦Ç’ ¨MÉ ¡õK‽ <u>SêNõ eªe¨‹ ¨Óስ ¨S´Ñu nLƒ NÇ፦e</u> ፡፡
  1948 ::
- ክብካብ አስፋዉ 1996 ዓ.ም «ሂዩመር አድቬንቸርና ፋንታዚ በተመረጡ
  የህፃናት ስነ ፅሁፍ ደራሲያን ስራዎች ዉስጥ»
- ²]G‹” ›có¨‹ <u>*የስነጽሁፍ መሠታዊያን*</u> *ንግድ ማተሚያ ድችጅት* ›Ç፦e
  ›uv 1996
- *ዳንኤል ነጋሽ ዋጋዬ* 1996 *ዓ.ም «የልጆች ልብ ወለዶች ምሳሌነት»*

- James Stell Smith, 1967 . <u>Acritical Approcch to Childrenis Literature</u> New York, Mc Grow Hiu Book Company.
- Kirszener. G. <u>Literature, Reading, Reacting and writing</u> Orlando, Holt, Rine Hart and Winston Inc, 1991
- Margaret Clark, <u>Writimg for Children ,London</u>, A7C Black (publishers Limited .1993)
- Margate R. Marshall, 1982 <u>An Introduction to the World of Children’s Books</u> A ldershot Gower publishing Co. Zimited.
- Boyntoa ,Robert W,Introduction to the Poem ,3 [rd] Edition Boynton Kook Publisher ,1985.
- The <u>Encyclopedia America</u> International Edition ,V 3 USA ,Crolier International Inc 1829.
- The <u>New Encyclopedia Britannica</u> ,London ,Inc Robert PG winn ,V9 ,1986